

Regioner självförsörjande

Ny behandlingsmetod minskar brist på blod

Blodkrisen i sjukvården kan lösas — med mer information till allmänheten, bättre behandlingsmetoder som minskar förbrukningen av blod och uppdelning av blodet i olika komponenter.

Det framkom vid ett möte om situationen när det gäller förskörsningen av blod. Mötet sammankallades av hälsöversiktsministern Elisabet Holm (m) i kanslihuset på onsdagen.

Representanter för blodcentraler på sjukhus, för landstingsförbundet, för Røde korset och för läkemedelsindustrin (Kabi-Vitrum) gick igenom situationen tillsammans med departementet. Det behövs fler blodgivare i landet — men flera regioner är i dag självförsörjande, och totalt sett har landet en bättre försörjning nu än för några år sedan.

Förbättringarna beror på att man inte längre alltid använder s.k. helblod — i allt fler sammanhang kan man klara sig med transfusioner av blodplasma. Behandlingarna utvecklas också: Ett exempel från Uppsala visade att en operation som tidigare krävt blod från 24 givare nu klaras med blod från sju givare.

Tekniken att dela upp blodet i komponenter blir alltmer utvecklad, och finns på allt fler sjukhus. Uppdelningen gör att man kan ge patienterna just den blodkomponent som behövs — och på det sättet totalt spara blod.

I dag finns cirka 125 000 blodgivare i landet. För självförsörjning behövs lika många till — särskilt som man har som mål

att förlänga intervallet mellan blodgivningarna, så att män ger var tredje månad och kvinnor var sjätte.

Stockholm är en av de regioner som saknar flest givare. Här skulle det behövas 25 000 till. I dag ger bara två stockholmare av hundra blod.

Andra regioner är redan självförsörjande. Redan i dag sänds blod från "överskottsområden" till t.ex. Stockholm — men de blodrikare områdena kan knappast öka sin produktion mer, blodcentralerna räcker inte till. Den regionala ojämnheten gör också att det är svårare att få informationen att slå igenom — den kan inte göras på riksbasis!

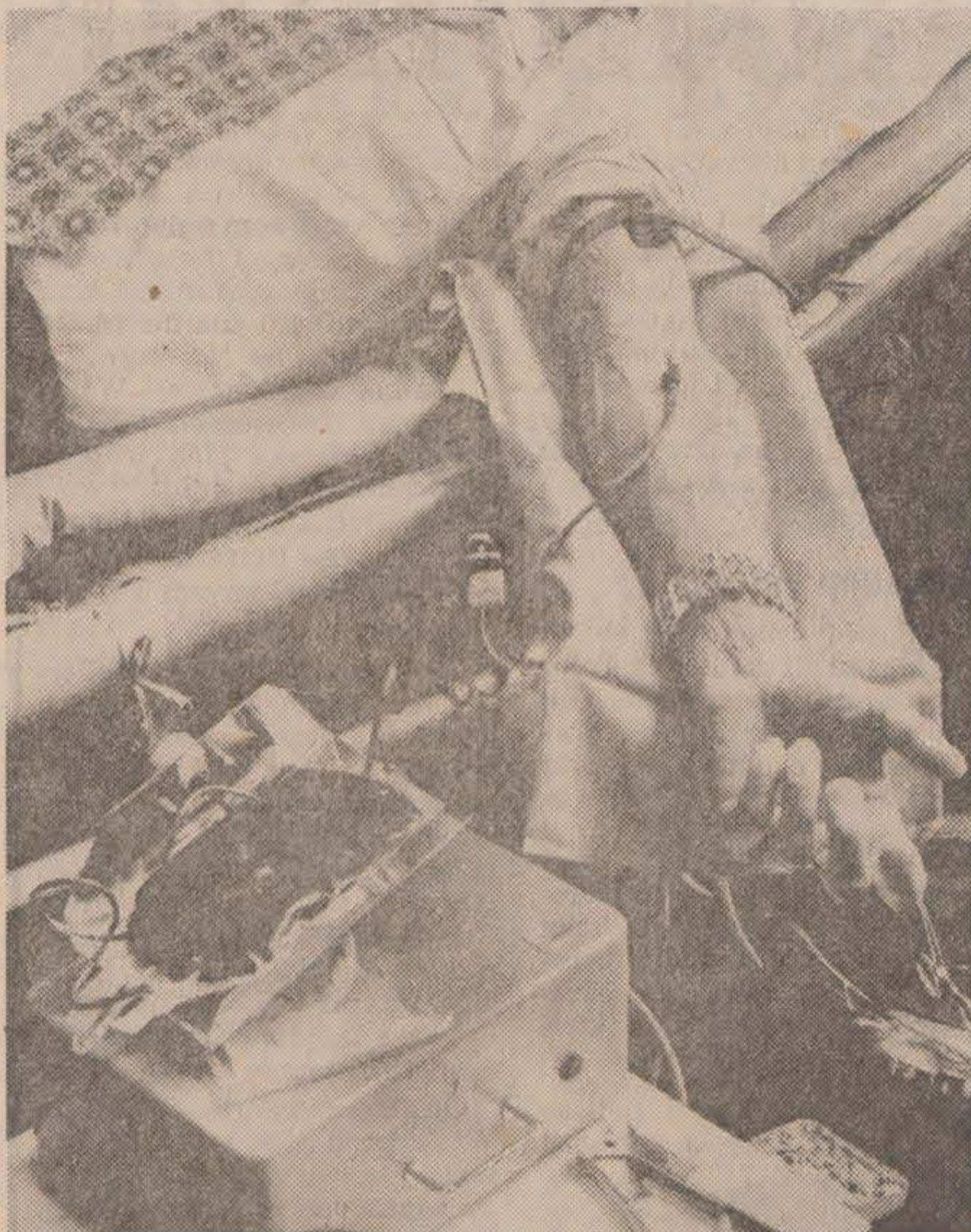
Import

Landets totala underskott täcks med import från Europa och, framför allt, USA. Ingen import från utländska förekommer. Det är industrin, som tillverkar mängder av blodprodukter — t.ex. medel mot blödsjuk — som gör importen nödvändig.

En region som lyckats blir självförsörjande på senare år är Umeå. Chefen för blodcentralen i Umeå, överläkare Bertil Cedergren, säger till SvD att det troligen viktigaste skälet till framgången är att man alltid delar upp allt blod i komponenter.

Röda blodkroppar, plasma och trombocyter tas om hand för sig. Dessutom tappar man vissa blodgivare med plasmaferes — en teknik som gör att de röda blodkropparna återförs.

På det sättet är det bara plasman vi tillvarar — och varje blodgivare kan "ge" mer, säger dr Cedergren. Andra behövs vi fler blodgivare, och det beror på att vi skulle vilja öka

Trots bristen på blodgivare har de flesta regioner en bättre självförsörjning nu än för några år sedan.

intervallet mellan givartillfällena ytterligare.

Det beror inte så mycket på att det skulle vara särskilda risker med tätare tappningar — men det belastar blodgivarna, som kan tycka att det är besvärligt om det blir för ofta.

Det gäller att få igenom en insikt om att alla — friska — bör lämna blod då och då. Det får inte vara något som man lastar

på vissa grupper, som värnpliktiga t.ex. Alla strävar också mot en blodgivning utan något arvode.

Sverige är ett av de få länderna i Europa som ger betalt för blodgivning. I Finland och Danmark, som är självförsörjande med blod, ges ingen ersättning.

Hans Rehnvall

Sjukgymnastutbildningen

"Läkare krävs i vissa ämnen"

— Det är egendomligt att säga att Lärkarförbundet stoppar en utbyggnad av sjukgymnastutbildningen, när regeringen gjort bedömningen att frågan inte är tillräckligt utredd.

Det säger direktör Bo Hjörn i Lärkarförbundet till SvD med anledning av uppgifter i kvällspressen att förbundet skulle sätta sig emot att fler sjukgymnaster utbildas.

Behovet av sjukgymnaster ökar årligen med omkring 600. Det utbildas endast 250 varje år vid universitetssjukhusen i Lund, Göteborg, Stockholm, Uppsala och Umeå. Utbildningen är attraktiv och omkring 3 000 söker vid varje ansöknings-tillfälle.

För att råda bot på gapet mellan behov och tillgång planerar regeringen en utbyggnad av utbildningen. Någon proposition kommer inte att läggas på riksdagens bord i ärendet. Däremot kommer utbildningsminister Jan-Erik Wikström att lämna ett uppdrag åt Universitets- och högskoleämnet, UHA, att fullfölja planerna på en utökning av antalet platser. Riksdagen kommer att hållas underrättad.

Landstingsförbundet har uttalat sig för en total omorganisering av utbildningen. Förutom fler platser vill förbundet att vidareutbildade sjukgymnaster skall handha utbildningen i stället för de läkare som i dag sköter utbildningen.

Dessutom vill landstingsförbundet att utbildningen skall lokaliseras till andra orter än universitetssorter bl.a. Luleå eller Boden.

— Vi tror att vissa delar av utbildningen mycket väl kan handhas av vårdlärare. Men för att bibehålla utbildningens kvalitet anser vi att specialister i bl.a. anatomi och fysiologi måste anlitas säger Bo Hjörn.

— Det går heller inte att låta vilka lasarett som helst ha hand om utbildningen. Förutsättningarna för en godtagbar teoretisk utbildning finns inte. Däremot tycker vi att de praktiska momenten mycket väl kan förläggas till Luleå eller Boden.

Jan O. Lindgren

SVANTE STOCKELIUS

SAFE:s arbete får nya former

SAFE — den socialdemokratiska partifilialen mot kärnkraft — går i ide i helgen, berett att med kort varsel åter börja oroa moderpartiet i energi- och miljöfrågor.

SAFE i Stockholm har redan inför helgens riksmöte i Falun fattat sitt beslut, liksom en del andra SAFE-grupper i landet, att lösa upp organisationen.

— Vi har beslutat att lösa upp SAFE i mindre grupper som får verka inom de vanliga partiorganisationerna i respektive partiorganisationer, säger Stig Hamring, sammankallande för SAFE Stockholm.

Han understryker att SAFE i Stockholm på intet sätt "likvideras" men att det visat sig praktiskt och administrativt besvärligt att hålla en så stor organisation aktiv vid sidan av moderpartiet.

Stimulerande

Tillfredsställelsen över vad vi redan uppnått är mycket stor, säger Hamring. Vem kunde för några år sedan drömma om att vi skulle lyckas nedtrappa kärnkraften här i landet?

Erfarenheterna från SAFE anser många inom partiet på något sätt nu måste komma hela partiet till godo.

— Detta var något annat än det vanliga partiarbetet. Här har

vi — och vi det är nära 500 människor — arbetat nära varandra och utan byråkrati. Det har varit oerhört stimulerande.

Men inte alla har orkat med konflikten med moderpartiet, några har hoppat av och också lämnat socialdemokratiet. Det vittor från flera distrikt ute i landet.

Vad har varit jobbigast?

— Att bearbeta facket, svarar Hamring. Det var tidigt egentligen bara Grafikerna som markerade en hållning för avveckling, övriga förbund inom LO och TCO har varit mycket konservativa till sin inriktning och därför skall SAFE också behålla Löntagarkontoret, d.v.s. det organ vi har för att bearbeta facket för vår linje.

Hamring vill inte kannstöpa om vad som egentligen skall hända i Falun i helgen — men han tror att SAFE på något sätt kommer att leva vidare, men i nya former.

— Kanske måste vi också mera tydligt göra klart att våra krav när vi diskuterar tillväxt och energifrågor har långt mera radikala mål än vad partiet i allmänhet har.

Bo Östlund

Aktiebolaget Kärnkraft:

Föreningen kostade minst fem miljarder

Föreningen av det svenska kärnkraftsprogrammet till följd av politiska beslut sedan 1976 och folkomröstningen kostar minst 5 miljarder.

Det hävdar AKK, Aktiebolaget Kärnkraft — intresseorgan för de svenska kärnenergiproducenterna — i en undersökning man presenterade på onsdagen. De ekonomiska konsekvenserna har räknats samman av Torbjörn Granström, Bålforsens Kraft AB, tidigare industridepartementet.

AKK säger i en kommentar att beräkningarna är gjorda överlagsslagsslag och är behäftade med betydande osäkerhet. Speciellt gäller detta beräkningarna för aggregaten nr 11 och 12. Trots det, menar AKK, vill man påstå att förseningarna kostat minst 5 miljarder och förmodligen mer.

Så här har man räknat: 1976 planerades aggregaten

7-10 tas i bruk enligt följande tidsplan: R 3 december 1977, F 1 sept. 1978, R 4 juli 1979 och F 2 sept. 1980. Men så här kommer det att bli: R 3 april 1981, F 1 april 1981, F 2 november 1981 och R 4 november 1982.

Aggregaten 11 (Forsmark 3) och 12 (Oskarshamn 3) har vardera försenats med tre år.

Den elström som blocken 7-10 skulle kunnat ge, och som alltså inte idag finns tillgänglig, kostar i form av alternativ energi (olja) 5,5 miljarder med dagens oljepriser, menar AKK. Samtidigt har man sluppit köpa in kärnbränsle för 2,3 miljarder. Nettokostnad alltså 3,2 miljarder.

Vad gäller aggregaten 11 och 12 räknar AKK (med stöd av Vattenfall) att förseningskostnaderna uppgår till 900 milj. kr för varje reaktor.

Således: 3,2 miljarder + 500 milj. kr (för ökade anläggningskostnader) + 2x900 milj. kr. D.v.s. 5,5 miljarder.

Bo Östlund

Udda fina kjolar REA

Passa tillfället när vi säljer en hel del udda völsydda helfodrade kjolar BILLIGT! 139,—, 159,—, 189,—, 218,—. Billiga är också våra polojumpers i mjukaste polyester 57.50

OSCAR Norrlandsgatan 18
BÄCKMAN

"En prinsessas död"

Prisfråga för svensk TV

Den omstridda TV-filmen "En prinsessas död" kommer att visas i svensk TV. Dokument-redaktionen på TV1 har rekommenderat programdirektionen att köpa in filmen.

Det enda som kan förhindra visning är att inköpspriset blir för högt.

Dokumentredaktionens ledning, Bo Bjelvestam och Lennart Ehrenborg åker i morgon till den stora TV-mässan i Cannes för att där komma överens om inköpspriset med det amerikanska bolag som säljer filmen.

— Naturligtvis skall vi visa filmen, säger Lennart Ehrenborg till SvD.

Han har själv sett filmen i London och är full av beundran inför dess kvalitéer.

Filmen blir dyr för TV1 att köpa. Genom att "En prinsessas död" är en filmatiserad dokumentärfilm är utgifterna högre för omfattande research och skådespelare. Dessutom är filmen lång, en timme och 50 minuter.

— Vi får avvakta vilket deras pris blir, men i värsta fall får vi väl dra in på andra program, säger Lennart Ehrenborg.

"En prinsessas död" handlar om den saudiarabiska prins-

san Misha som i unga år giftes bort med en kusin. Hon förlorade sig dock i en fattig student och inleder ett förhållande med honom. Därmed har hon enligt saudiarabisk lag begått äktenskapsbrott och domen är hård: avrättning. Prinsessan försöker fly tillsammans med sin älskare men båda gripas på flygplatsen och avrättas offentligt.

Filmen har gjorts av en den kände TV-regissören Anthony Thomas. Han säger själv att detta är den ärligaste film han gjort.

Filmen är gjord i samarbete mellan TV-bolagen i flera länder. Även svensk TV tillfrågades om att medverka.

— Men vi tackade nej då erbjudandet kom mitt upp i vår omorganisering, säger Lennart Ehrenborg.

Filmen har häftigt kritiserats av de saudiarabiska myndigheterna. Det har bl.a. antytts att de länder som visat filmen kan drabbas av uteblivna oljeleveranser.

— Vi kan inte falla undan för påtryckningar av det slaget, säger TV1-chefen Sam Nilsson.

Svensk TV har tidigare visat nio av Anthony Thomas filmer. Men ingen av dessa har väckt liknande intresse, ens efter de visats i TV.

SVANTE STOCKELIUS

Drottningens lektion i blomsterarrangemang

Drottning Silvia fick en lektion i ikebana — japanskt blomsterarrangemang.

TOKYO (SvD).

— Det som gjort stort intryck på mig här i Japan är människorna. De är så vänliga. Allting är så välkontrollerat, till och med minsta gest, sade drottning Silvia, då hon berättade om sina intryck under statsbesöket.

— Jag var här för tio år sedan. Så jag visste en del innan jag kom hit. Nu ville jag visa hur det såg ut här för min fru, sade kung Carl Gustaf.

Han berättade om en svensk industridelegation, tillsammans med vilken han träffat japanskt industrifolk. Samt om de goda förbindelserna mellan Sverige och Japan.

För övrigt var det stridskonsten kendo som kung Carl Gustaf tyckte att det hade varit roligt att titta på.

— I den använder man ett svärd, det vill säga inte ett riktigt utan ett av bambu. Jag har själv hållit på att fäktas och det är väl en av anledningarna till att jag tycker kendo är intressant. Dessutom tycker jag om den förståelse och uppskattning som deltagarna visar sina motståndare.

Drottning Silvia var imponerad främst av människorna som hon mött och deras vänlighet. På onsdagen fick hon en lektion i blomsterarrangemang, så kallad ikebana.

— Det är underbart vackert. Arrangemangen byggs på tre kvistar. En av dem symboliserar himlen, en jorden och en människan. Kungaparet tillfrågades om

det inte fanns andra saker och en mera officiell bit av Japan som de skulle vilja se. Nu när de väl var i landet, stället för bara slussas runt ständigt skyddade av vakter.

— Självfallet finns det fler saker vi skulle vilja se. Men det får vi göra en annan gång. Nu är vi här på statsbesök, svarade kung Carl Gustaf.

På onsdagskvällen gav kungaparet stor bankett till kejsarens ära på gästhuset i Akasaka, där kungaparet bor. Det var en svarsmiddag på den som kejsaren bjöd kungaparet på tidigare i veckan.

För underhållningen svarade den svenska pianisten Staffan Scheja som flugit till Tokyo, enbart för att spela för kejsaren och kungaparet under 12 minuter.

Marie Söderberg

VÄLKOMMEN VÅR!

Kom ihåg månadens VÄRDEKUPONG ur VIVO:s hemkalender. Gäller för

EDT HJÄLP
Hushållspapper 2x4-pack
Kupongvärde **4.00**

GRYTSTEK
Av befri högre
*** kg 3450**
(38:40)

FLÄSK LÄGG
Rimmad med ben
*** kg 890**
(16:55)

ÖNOS 1,5 liter APELSIN SAFT (10:75)
875
Blandsaft (12:75) 10:75

FÄRSK KYCKLING* 1980 KRONFÄGEL (24:60) kg	APELSINJUICE 250 ELDORADO (3:19) 200 g Grape (2:99) 250. Råsaft av citron (2:34) 1:95	MATRIS Långkornigt 265 ELDORADO (3:37) 500 g	PLASTPÅSAR 1045 MELITTA Sort. (13:47) 4-pack
FALUKORV 1680 GUDRONS (21:20) kg	STUVNINGAR ABBA 595 Champ./skinkstuv. (7:43) 200 g Ost/jämnstuv. Råkstuv. Väststuv. (6:37) 4:95 Champignonstuv. (6:37) 4:95 Ost/champignonstuv. (6:34) 4:95	APRIKOSER 295 ELDORADO (3:73) 425 g	TOALETTPAPPER 875 VITA LÄMM (10:01) 4-pack
VARMKORV 2370 GUDRONS (26:35) kg	START FRUKOST 765 MARABOU (9:06) 425 g Rusin. Äpple.	DELIKATESSRÅN 265 SAETRE (3:35) 60 g	VIA 2595 SUNLIGHT (32:63) 80 dl
ISTERBAND 1870 GUDRONS (20:80) kg	CORNFLAKES 545 KELLOG'S (6:19) 340 g	FULLKORNSKEK 395 SAETRE Kornmo (4:91) 230 g	BARNTVÄL Toalett 725 BARNÄNGEN (8:56) 3-pack
LEVERPASTEJ 2070 PASTEJ/KÖKET (23:10) kg	SMÖRGÅS-MARGARIN 445 TRE ESS (5:50) 400 g	NESCAFE 3095 Extra mellansikt (33:46) 200 g	NYA GLIMOR SCHAMPO 795 (10:06) 350 ml
PIZZOR FINDUS DF 1045 Champignonpizza (12:58) 275 g Skinkpizza. Korvpizza. Rakpizza.	4 SÄDESLAG Skiv. * 395 SKOGAHLÖM (4:78) 450 g	APELSINER * 395 VALENCIA LATE Marockanska	NATTBLÖJA 2765 RUSTIBUSS (30:76) 40-pack
Doftande gott bröd	MJUKT TUNNBRÖD * 435 HÄGGES (5:20) 275 g	BASLER LANTBRÖD * 485 STHLM.BAG. (5:68) 550 g	

sök efter **LÅGPRIS** varor med grön prislapp

Närmaste VIVO-butik se telefonkatalogens yrkesregister sid 414.

Stiftarna inom parentes anger vårt ordinarie pris!

Med * markerade priser gäller t.o.m. 19.4. Övriga priser gäller t.o.m. 22.4. Ev avvikelser från ovanstående annonsvaror kan förekomma.